

Білоус, Н. В. (2021). Автобіографічні риси у романі «Bei uns zu Lande auf dem Lande» А. фон Дросте-Гюльсхоф. *Актуальні питання розвитку філологічних наук у XXI столітті* : матеріали міжнар. наук.-практ. конф., м. Одеса, 26-27 березня 2021 р. Одеса, 2021. С. 37-41.

4. Література зарубіжних країн

Білоус Н. В.

старший викладач кафедри іноземних мов

Таврійський державний агротехнологічний університет

імені Дмитра Моторного

м. Мелітополь, Україна

АВТОБІОГРАФІЧНІ РИСИ У РОМАНІ «BEI UNS ZU LANDE AUF DEM LANDE» А. ФОН ДРОСТЕ-ГЮЛЬСХОФ

Творчий спадок німецької письменниці А. фон Дросте-Гюльсхоф включає декілька вагомих прозових творів, до написання яких сама авторка підходила з надзвичайною виваженістю, яка є у переважній більшості подихом серця, поривчастим втіленням найглибших переживань і голосом геніальної жінки, яка набагато випередила свій час, прямо висловивши свій світогляд.

Дросте відверто презентувала розвиток і трансформації власного світосприйняття у поезії відповідної форми – емоційно потужних рваних і ламаних ритмах, що відбивали на папері її настрої суму і тривоги, маркували її зріле, неідилічне сприйняття життя. У той самий час створення прозових творів вимагало від Дросте ґрунтовної підготовки, планування, і навіть необхідність поради, тому сама авторка навіть цінувала прозові твори вище за поетичні: «я вважаю, що моя надрукована проза розвивається досить добре, краще та оригінальніше, ніж поезія, але інакше, ніж я собі уявляла» [1].

Роман «Bei uns zu Lande auf dem Lande» замислювався Дросте у 1838 році як «реалістична репрезентація, втім, ушляхетнена поезією» того, що близько характеру її рідної Вестфалії [2, с. 22]. Жанровою моделлю, обраною вже досвідченою авторкою, став епізодичний роман В. Ірвінга «Bracebridge Hall» – іронічні спостереження з життя дрібномаєтного дворянства сільської Англії. Дросте намагалася слідувати концепції гумористичного представлення реалій Вестфалії, але вже у 1841 році зазначила, що вже написані три розділи є надто біографічними.

Зважаючи на досвід з несхвальними відгуками щодо поетичної збірки «Das geistliche Jahr» Дросте замислилася над загрозою звинувачень у неповазі через добре усвідомлювану нею властивість гумору створювати враження зверхності. Після публікації (у 1860 р.) незавершений роман був високо оцінений саме з літературної точки зору: зокрема, Т. Штурм схвально коментував формат з двома оповідачами і гумор твору, а Т. Фонтане – високий рівень самоіронії та «суперечливо ніжний погляд на сільську аристократію» [2, с. 22].

Цей незавершений роман мало досліджений порівняно з іншими прозовими творами Дросте (як наприклад, «Judenbuche»). Він рідко розглядається дростезнавцями як окремий завершений твір: М. Твелльманн вважає його підпорядкованим так званому «Westfahlen-Werk», куди включає також «Die Judenbuche» та «Westfälische Schilderungen» [3, с. 53]. Дросте ставила перед собою конкретні завдання при написанні «Bei uns zu Lande auf dem Lande» і з вищезгаданими прозовими творами схожість ґрунтується лише на хронотопі, а не на посилі до читача. Справді, найчастіше інтерпретації та аналіз цього роману виступають як складові порівняльного аналізу визначеного аспекту: дослідження біографічності творчості майстрині або окремих елементів її картини світу (народності як у монографії Р. Вебер [4, с. 70] або в антології гумористичних творів 19 століття як у книзі Х. Чемберз [2,

с. 22]. Т. Вортман вивчав майстерність Дросте у створенні предметно-людських зв'язків – передачі персонажів відношення до предметів колекціонування [5, с. 12], Р. фон Хойдебранд досліджує підтекст створення романтичних стосунків і вбачає у відношенні В. Фрізе до Софі (автобіографічної героїні) паралель зі стосунками Дросте та Шюкінга [6, с. 174].

У романі Дросте вдається до створення двох оповідачів, з одного боку протиставляючи їх через вірність кожного своєму краю («Ich bin ein Westfale, und zwar ein Stockwestfale, nämlich ein Münsterländer, – Gott sei Dank! / Я вестфалієць, а саме корінний вестфалієць, а конкретніше – мюнстерландець, хвала Господу!», «ich bin ein echter Lausitzer – vive la Lusace! / я справжній виходець з Лаузиц – хай живе Лаузиц!»), а з іншого поєднує їх через ставлення до Вестфалії та її мешканців: перший оповідач публікує рукопис незнайомого ані йому, ані будь-кому з оточення дворянина з Лаузиц саме завдяки його здатності зрозуміти менталітет вестфалійців. Хоча укладач і сприймає і представляє дворянина як чужоземця, він схвально відгукується про його представлення мешканців своєї малої Батьківщини, пояснюючи цю приязність буквально кровними узами: «billig genug für einen Ausländer, mit der so seltenen Gabe, eine fremde Nationalität rein aufzufassen, freilich nur halb fremd, denn das westfälische Blut dringt noch bis ins hundertste Glied» / «досить справедливий для іноземця, з таким рідкісним даром бездоганно передати іншу національність, хоча слід зазначити, лише наполовину чужу, тому що вестфалійська кров проникає аж і у соте покоління».

Тим не менш, ані завзятий натхненний укладач, ані жвавий і доброзичливий автор рукопису не є носіями елементів біографії авторки. У романі Дросте відтворює саме атмосферу своєї родини, і можна припустити, що в образі фройляйн Софі зібрані риси самої письменниці: «Fräulein Sophie gleicht ihrem Bruder aufs Haar, ist aber mit ihren achtzehn

Jahren bedeutend ausgebildeter und könnte interessant sein, wenn sie den Entschluß dazu faßte» / «Фройляйн Софі достеменно схожа на її брата, але у її вісімнадцять років значно освіченіша і могла б бути цікавою, якби прийняла таке рішення», «ihre schlanke, immer etwas gebückte Gestalt» / «її струнка, завжди трохи згорблена фігура» «ihre nicht regelmäßigen, aber scharf geschnittenen Züge» / «її неправильні, але гостро вирізьблені риси», «einen eignen Reiz und gelegentlichen Nichtreiz gibt ihr die Art ihres Teints, ... gewöhnlich bleich bis zur Entfärbung der Lippen» / «властиву їй привабливість і супротивну непривабливість надає їй її колір обличчя, ... зазвичай блідий до знебарвлення губ».

Автобіографічними можна вважати також музичну обдарованість Софі: «die Stimme ist schwach, aber schwach wie ein fernes Gewitter, dessen verhaltene Kraft man fühlt – tief, zitternd wie eine sterbende Löwin: es liegt etwas Außernatürliches in diesem Ton, sonderlich im Verhältnis zu dem zarten Körper» / «голос слабкий, але слабкий як віддалена гроза, чия стримана сила відчувається – глибокий, тремтливий, як левиця, що помирає: є щось надприродне у цьому тоні, особливо у співвідношенні до тендітного тіла». Аннетте фон Дросте мала надзвичайний талант музичних імпровізацій – Левін Шюкінг зазначав: «Це рідкісне явище, щоб до поетичного таланту додавався музичний», «У музиці вона, мабуть, ще величніша, ніж як поетеса».

Так само споріднює авторку і її героїню легенева хвороба: «unter jeder Pause stößt ein leiser Husten sie an, und ihre Farbe wechselt, bis sie sich in roten, kleinen Fleckchen festsetzt, die bis in die Halskrause laufen» / «після кожної паузи починається тихий кашель, і її колір змінюється, поки не закріплюється червоними маленькими плямами, які поширюються до коміра». Тим не менш, окрім цього докладного і об'єктивного представлення, у повісті немає більше згадувань про Софі, її образ

статичний і завершений з точки зору оповідача, який більшість часу проводить з батьком дівчини.

Саме господар маєтку є справжнім рухомим портретом батька Аннете фон Дросте, і оповідач представляє його з усією можливою любов'ю і захопленням: «unmöglich, diesen Mann nicht liebzuhaben» / «неможливо не любити цього чоловіка». Його представлення є найосяжнішим і найбільш деталізованим: «Der Herr liest viel, täglich mehre Stunden» / «Пан читає багато, щоденно декілька годин», «es ist nichts lieblicher, als ihn abends in der Dämmerung auf dem Klaviere phantasieren zu hören: ein wahres adliges Idyll» / «немає нічого приємнішого, як слухати як він вечорами у сутінках фантазує на піаніно: справжня аристократична ідилія», «Sonst hat der Herr noch viele Liebhabereien, alle von der kindlichsten Originalität, zuerst eine lebende Ornithologie (denn der Herr greift alles wissenschaftlich an)» / «Втім, пан має ще багато захоплень, усі відзначаються дитячою оригінальністю, по-перше, жива орнітологія (тому що пан до усього підходить з наукової точки зору)», «Dann ist der Herr ein gründlicher Botanikus» / «потім пан є розважливим ботаніком». Але фактично підтвердженою схожістю є «зіниця ока» пана – «Liber mirabilis, eine mühsam zusammengetragene Sammlung alter prophetischer Träume und Gesichte» / «Liber mirabilis, важкою працею зведене до купи зібрання віщих снів та облич». Праобразом цієї праці є оправлена у червону шкіру книга із заголовком золотими літерами «Liber mirabilis sive collectio prognosticorum, visionum, revelationum et vaticiniorum», яку батько письменниці уклав з фольклору Мюнстера: «Der Vetter nun hat alle diese in der Tat merkwürdigen Träumereien gesammelt ... in sehr fließendes Latein übersetzt und sauber in einer buchförmigen Kapsel verwahrt, und »Liber mirabilis« steht breit auf dem Rücken mit goldenen Lettern» / «Кузен тепер зібрав усі ці справді дивні мріяння ... переклав на дуже вправну латину і

охайно зберігав у футлярі у формі книги, і «Liber mirabilis» написано на спинці золотими літерами».

Навіть у короткому уривку роману «Bei uns zu Lande auf dem Lande», авторці вдалося створити неповторну цілісну сімейну атмосферу. Мимоволі запозичивши риси найрідніших людей у створенні персонажів очільників роду, Дросте чесно наділила своїх героїв поглядом на життя, водночас і патріотичним, і відмінним від свого, а втіливши у жіночому персонажі риси своєї зовнішності і свою хворобливість, зумовила правдоподібність як повсякдення і життєвої позиції з власного досвіду фізично обмеженого існування, так і занепокоєне ставлення близьких до долі слабкої дівчини.

ЛІТЕРАТУРА

1. URL: https://www.deutschlandfunk.de/saemtliche-briefe.700.de.html?dram:article_id=80364(дата звернення: 20.03.18).
2. Chambers H. Humor and Irony in Nineteenth-century German Women's Writing: Studies in Prose Fiction, 1840-1900 : Camden House, 2007. 222 p.
3. Twellmann M. Sittengemälde statt Zahlentabelle: Annette von Droste-Hülshoffs «Westfallen-Werk» im Spannungsfeld von Volkskunde und Statistik. S. 53. URL: file:///D:/Downloads/DrosteSittengemlde_Twellmann.pdf (дата звернення: 23.06.2020).
4. Weber R. Westfälisches Volkstum in Leben und Werk der Dichterin Annette von Droste-Hülshoff. Aschendorff, 1966. 150 S.
5. Wortmann T. Vom Leben und Sterben der Sammler. Annette von Droste-Hülshoffs Bei uns zu Lande auf dem Lande. S. 12. URL: <file:///D:/Downloads/L-G-0003824642-0007807546.pdf> (дата звернення: 25.06.2020).
6. Heitmann A., Nieberle S., Schaff B., Schülting S. Bi-Textualität: Inszenierungen des Paares : Verlag GmbH & Co KG, 2001. 418 S.